

Szondolát

Szerkeszti: **Kemenes Lajos**

TARTALOM:

Liszt, fa és burgonya • Két fajta élet-halál harca • Szabó Dezső a Centralban • Naplójegyzet az ágyban • Látogatás Szomorj Dezsőnél • A miniszterelnök, a munkásbiztosító és a Népszava • Cikkek, riportok, stb.

Megjelenik hetenként

Budapest, 1920. évi
december hó 18.
II. évf. 51. sz.
Előfizetési díj
negyedévre
65 korona

Kiadja a
Központi
Sajtó-
vállalat
R. T.

ÁRA

• 5 •

TIVOLI MOZGÓ

VI., Nagymező-utca 8.

Naponta változatos műsor.

Előadások naponta 1/25, 1/27 és 1/29 órai kezdettel.

Pallas nyomdai és irodalmi r.-t. kiadványa!

Most jelent meg!

Kosztolányi Dezső:

A rossz orvos

A közönség rajongott írója legelső regényét és néhány novelláját tartalmazza e szép kiállítású munka. Kapható minden könyvkereskedésben és

A Központi Sajtóvállalat R.-T.

könyvkereskedésében, Budapest, IV., Duna-utca 6., Klotild-palota. Központi Sajtóvállalatának főbizománya.

MOZIT akar berendezni villany- műszert vagy acetilénre?

Kérjen árajánlatot
HATSCHER és **FARKAS**
kinematografiai szaküzlettől
Budapest, IV., Károly-körút 26.

Filmkölcsönző! TELEFONSZÁM: 142-78.

ÜGYVÉDEK! KERESKEDŐK!

Nélkülözhetetlen szüksége dr. Szepess-féle **Vagyonátruházási** illetékről szóló zsebkönyve, mely szakszerű magyarázatokkal van ellátva, ára 44 korona, ezenkívül dr. Telegdy és dr. Váry szerkesztésében megjelent **Fényűzési Forgalmi Adó**, amely tartalmazza a törvény és végrehajtási utasítás teljes szövegét és a **Fényűzési tárgyak** betűsoros jegyzékét, ára 44 korona.

Kapható és megrendelhető:

A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám

(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

LOMBFÜRÉSZ

fametszés, faragászat, be-
égetés, szerszámok, anyagok

FISCHER LÁSZLÓNÁL,

Budapest, IV. ker., Kamer-
mayer Károly-utca 3. szám.

Árjegyzék 2 korona.

BOROTVÁK

fodrászok részére, valamint e szakmába
vágó acélárak, hajvágógépek, ollók
stb. tökéletes készürülése.

LÉBER KÁLMÁN

késműáru ipartelepe és műköszürüléje,
Budapest, Rákóczi-ut 61. szám.

Vidéki rendelések 4 nap alatti postára adalmak fel. Alapították 1889.

SZENZÁCIÓ

A GYERMEKJÁTÉKPIACON.

Egy ötletes, minden ízében magyar, hazafias és irreudenta szellemű oktató s emellett kedvesen szórakoztató társas gyermekjátékkal gazdagodott karácsonyi játékpiaconk. Ez a

GEOLOTTO,

mely az ezeréves történelmi Magyarország térképeit alakítja át lottójátékká. A játék Huszár Aladár rendőrtanácsos szerzeménye, ki ügyesen kihasználva a gyermek játszói szellemét, azt a nagy magyar nemzeti irreudenta-eszme szolgálatába hajtja. A gyermekek a **GEOLOTTO**-val játszva, könnyedséggel tanulják meg a Nagy-Magyarország földrajzi viszonyait és történelmét. Jobbat egy szülő nem szerezhet gyermekének karácsonyra. Ne legyen tanító, aki e játékot ne ajánlaná, kereskedő, aki ne árusítaná, szülő, aki gyermekei részére meg nem szerzi.

Nagyban megrendelhető a szerzőnél:

HUSZÁR ALADÁR rendőr- tanácsosnál EGERBEN.

Viszontelárusítók raktáron kaphatják:
Maléter Géza üzletében (Budapest, IV.,
Koronaherceg-utca 7. szám alatt).

Kapható minden nagyobb játékuzetben és a **Központi Sajtóvállalat** könyvesboltjában (IV., Duna-utca 6., Klotild-palota).

KARÁCSONYRA

legalkalmasabb és legoesebb ajándék

a könyv

egy felnőttnek, mint ifjúságnak.

Keresztények az ajándékkönyveiket

A **Központi Sajtóvállalat r.-t.** könyvkereskedésében
Duna-utca 6. szám alatt vásárolják.

Somdolat

Liszt, fa és burgonya

A főváros és általában a vidéki városok ellátatlan közönsége legnagyobb

szükséget ebben a három cikkben szenved. Az aránylag jó termés mellett már decemberben megjelent a kukoricás kenyér, fát csak kiváltáságos milliomosok szerezhetnek be, burgonyát 6–8 koronáért lehet csak kapni, holott a termés kitűnő volt az idén. Így állunk most decemberben s elképzelhetjük, hogy mi lesz márciusra, ha a kormány nem találja meg a módját annak, hogy helyrehozza valahogyan az eddig elkövetett hibákat. A helyzet nagyon aggasztó s habár a mostani kormányválságnál a válság magva automatikusan áttolódott a királykérdésről a gabonakérdésre, még mindig nagyon félünk attól, hogy mint eddig, most sem az ország, a fogyasztó közönség érdekében fogják megoldani a kérdést, hanem arra vigyáznak majd, hogy a gazdák ne orroljanak meg a kormányra. Pedig most már igazán itt lenne az ideje, hogy ne tekintsük oly szentnek a gazda anyagi érdekeit, melyek homlokegyenest ellenkezésben állnak az ország egyetemének érdekével s ne vigyázzunk oly megható gonddal arra, hogy csak a gazdák menekülhessenek meg

ép bőrrel, sőt gazdagodva, hatalmasodva a veszített háború következményeitől.

A kiscgazdapolitika csődöt mondott. Kiderült, hogy lehetetlenség a végtelenségig istápolni a gazdákat, szemben a városokkal s az eddigi kormányok közellátási politikája egyre-másra követte el a legnagyobb hibákat. Szinte csak azon lehet csodálkozni, hogy hogyan tudták mindig a legrosszabb módot kitalálni a problémák megoldásában s hogy mennyire tönkretettek mindent azzal, hogy a szövetkezeti eszme hangoztatásával olyan szindikátusokra bízták a dolgokat, melyek aztán minden egyébgel törődtek, csak a közönség érdekével nem.

A lisztellátás csődje már régen nyilvánvaló. Abból a hibás feltevésből indultak ki, hogy nullás lisztet csak a milliomosok vásárolják, szegény ember csak korpás, homokos liszttel él s megcsinálták a 42 koronás lisztárat. A 42 koronás liszt senkinek sem kellett. A szegény nem tudta megfizetni, a gazdag pedig kéz alatt vette 30–35 koronáért a fehér lisztet. A lefoglalt gabonatermésből kiörölt nullás liszt megmaradt s a vége az lett a furcsa politikának, hogy Ausztriába fogják kiszállítani s helyébe olcsó jugoszláv gabonát kapunk. Magyarország, a gazdag gabonatermő ország, tehát a szomszédban még közvetítő révén is olcsóbban tudja megkapni a gabonát, mint itthon, annak a véletlennek a következtében, hogy Ausztriának nincs malomipara és nem tud mit csinálni az öröletlenül kapott jugoszláv gabonával. Közben itthon kényszerítették a közönséget, hogy hetven fillérrel többet fizessen a zsemléért és nem tudták keresztülvinni, hogy jegyet is kelljen érte adni. A pékeknek muszáj még néhány millió-

val többet keresniök, még ha nem is akarják és a közönség kénytelen fizetni, mert kenyeret, még kukoricásat sem lehet kapni sehol.

Még hihetlenebben rosszul csináltak meg a fabehozatalt. Csehország annyi fát adott volna s oly olcsón, hogy gondtalanul el lehetett volna látni az országot tüzelőanyaggal, csak kukoricát kért érte cserébe. Kukoricánk rengeteg termett, de nem mentek bele a rekompenciós szállításba. Fát mégis kellett importálnunk s az eredmény az, hogy a cseh fa métermázsája jelenleg 450—500 korona itt Budapesten. A maximális ára csak 245, de ezen az áron nem lehet kapni s az a legérdekesebb, hogy még ez a maximális ár is tulajdonképen nagyon sok. A határállomásokon, például Salgótarjában a cseh fa mázsája 120 K-ba kerül, a Budapestre való szállítás, lerakás 30 K, a felvázattal hazaszállítással együtt legfeljebb 200 K-ba volna szabad kerülnie, mint a hogyan a 100 K-ás belöldi fának árát 135-re maximálták annak idején. A dolog lényege az, hogy elkéstek az egész kérdéssel s mikor már sehogy sem tudták a hatósági ellátást biztosítani, akkor szabaddá tették a forgalmat, ami viszont azt jelenti, hogy szabad prédát adtak az uzsorakereskedelemnek. A tisztességes kereskedelmet nem engedték szóhoz jutni, aztán kénytelenek eltérni a legvagyabb uzsorát is.

A tisztességes kereskedelem elnyomása ugyanigy boszulta meg magát a burgonya dolgában is. Páratlanul jó burgonyatermésünk volt s ma mégis ott tartunk, hogy 6—8 korona a burgonya ára s a nagy hangon beígért olcsó burgonyának nyoma sincs a fővárosban. Ennek az olcsó burgonyának a története mulatságos lenne, ha nem lenne oly szomorú és katasztrófális a következménye. Szeptemberben az Országos Burgonya Közvetítő Iroda egy koronájával vásárolta a zárolt területeken a burgonyát, azonban nem azzal a céllal, hogy ezzel az olcsó burgonyával lássa el a közönséget, hanem hogy exportálja s csakugyan ki is szállította, 4 K 16 fillért kapván Ausztriában érte. A főváros ellátását úgy

akarták biztosítani, hogy a magánkereskedelemnek is adtak burgonyakivitelengedélyt a következő feltételekkel. A kiviendő mennyiség felét ingyen, a fővárosba szállítva kellett volna leadni s akkor a másik felét szabad lett volna exportálni. Az ingyen leadott burgonyából akarták aztán olcsón ellátni a fővárost s ezzel a képzelt ingyen szerzett burgonya reményével kecsegtették az éhező fővárost.

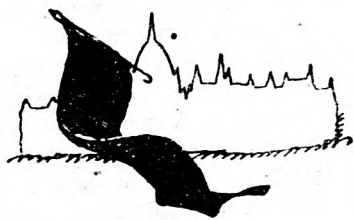
Mire azonban az engedélyeket kiadták, beállt a tél s a kereskedők egyáltalán nem vehették igénybe. A burgonyát már csak szalmában lehetett volna szállítani, az ára is felment, úgy hogy ha valaki csak Bécsbe akar burgonyát kivinni, 7 koronájába kerülne kilója, míg Bécsben legfeljebb 6.50—6.70-et kaphat érte, hiszen az OBKI 4.16 ért szállított nekik. A magánkereskedelem tehát lemondott a burgonyakivitelről s olcsó burgonya nem lesz a fővárosban, mert nincs aki leadja azt a bizonyos ingyen burgonyát.

Hogy miért történt mindez, annak magyarázatára elég egyetlen adat. A zárolt területek, Szabolcs és Szatmár megyéknek *Hegyi Dezső* volt a kormánybiztosa, aki egyuttal igazgatója az *Országos Burgonya Közvetítő Irodának*. Hogy milyen szoros kapcsolat lehetett a két állás között, azt nem igen kell magyarázni, mert hiszen nyilvánvaló, hogy az egész ügyben csak az OBKI járt jól, amely 3 koronát keresett az exportált burgonya kilóján — ezer vagonnál 30 milliót — és semmi kötelezettsége sem volt a közellátással szemben.

S ugyanigy van mindennél. A Hagyma szindikátus hasonló nagyszerű üzletet csinált azzal, hogy 10 K-ra verte fel a hagyma árát, mert monopolizálhatta az egész hagymakereskedelmet s a maguk terén ugyanezt csinálta a Mezőgazdák Szövetkezete s az Áruforgalmi is. A szabad kereskedelmet elfojtották, de nem azért, hogy az uzsora ellen harcoljanak, hanem azért, hogy a szövetkezeti eszme védelme alatt olyan monopóliumot élvezzenek, ami semmi tekintettel nincs a közérdekre.

A konszolidáció, a normális élet helyreállításának első feltétele, hogy az

ország élmezésében ne legyenek zavarok. Eddig szinte mesterségesen rontották a közellátást s minden kormányválságnak ezek a bajok voltak a titkos okai. A szövetkezeti eszme megvalósítása csakugyan egyetlen megoldás lenne a zsidókérdésben, de tisztességes alapon kell megcsinálni s nem szabad tűrni, hogy a szövetkezetek altruista intézmény helyett korlátlan hatalmu, kegyetlen trösztökké váljanak, melyek pusztán a saját zsebük érdekét tartják szem előtt.

Két fajta élet-halál harca

Szomorú napjaink tulajdonképpen való oka, hogy két emberfajta élet-halál harcot vív. Vegyük szemügyre őket, a rövidség kedvéért csak különbözőségekkel világítva meg és szálljunk vissza egy

letűnt korba, a béke utolsó éveibe. Kovács Pál tisztviselő ur a hintaszékben, szivarozva, ujságot olvasás közben pihente ki a háromfogásos ebéd munkáját. Felesége megnézte, hogy a szakácsnő és a szobaleány igazságosan osztóztott-e a sütemény fölött, azután duzzogó arccal jött eldurozsolni az urának, hogy selyemruhát szeretne csináltatni, mert a tavalyiban mégse járhat színházba, zsurra. A szöszmötölés nem hozta ki sodrából Kovács Pál urat. Így

felelt: «Addig nyujtózz, amíg a takaró ér»... és ugy-e akkoriban a takaró nem volt tulságosan rövid..

Kovács Jenő bezárkózott az irodába. Sarokba hajította a szivarját, cigarettára gyujtott, elhajította a cigarettát is, egy pohár konyakot töltött magának, az sem izlett: Kovács Jenő előtt kiterítve feküdt a főkönyv és a benne foglaltató számok vették el kedvét szivartól, cigarettától konyaktól: az egész élettől. A számok vétkes bukásról beszéltek és Kovács Jenő arra gondolt, hogy nincs egyéb megoldás csak egy: a halál... Már már elszánta volna magát a túlvilági utra, de eszébe jutott hirtelen: hiszen lehet ugyis, hogy a hitelezőkhöz valamelyik jóakaróját küldi el, aki majd fölállítja a dilemmát: harminc percentes kiegyezés vagy csőd... Kovács Jenő már már belenyugodott a megoldásba, amikor még *jobb* eszméje támadt, csak tizenöt percentes kiegyezést ajánl... a hitelezők mérgesek lesznek ugyan, elmondják őt akasztófavirágának és keseregnek, hogy megint veszendőbe megy egy csomó pénz, mert kinek fáj a hitelező feje és kinek fáj, amit mások mondanak, fontos az, hogy Kovács Jenő kezében marad némi forgótöke és jobb időben újra kezdheti.

Akkor Kovács Pál képviselte a magyar értelmiséget, a birtokost, a földmivest, az iparost, a kereskedőt, Ő volt a nemzet támasza, az adófizető, a katonát adó, fillérekből ő tartotta el a magyar művészetet és kulturát. Világnézetének forgó tengelye az erkölcs volt és minden elhatározását gondos vizsgálódás előzte meg: arról, hogy önös érdeke nincs-e a köznek kárára. Hit, család, nevelés bizonyos nemes lelkitulajdonságokat fejlesztett ki benne és a kettős látás adományát, amelynek révén önös vágyai után indulva és

mindig az *egyetemesség* irányában igazodhatott. Ez a fajta nem nevezhető tömegnek, mert lelkéből sarjadzottak a tudósok, poéták, írók, művészek — az emberiség virágai.

Kovács Jenőék számára az ember-társ csak kihasználni való egyedet jelentett. Ők erkölcsi ballaszt nélkül állottak a világban és az ur szavával szemben lelkükben nem állt semmiféle korlát. Dehogyan mondta volna Kovács Jenő a feleségének, hogy tessék addig nyujtózni, amíg a takaró ér... Kovács Jenő elhatározássá növekvő gondolata az a kérdés lett: vajjon ki lesz az a szerencsétlen, aki megrövidül a feleségem új selyemruhája miatt? Kovács Jenőék előtt ismeretlen az erkölcsi felelősségérzés, tetteikben és vágyaikban nem korlátozta őket a tulvilági Bíró, aki majdan ítéletet mond bűneik fölött, istenük az Én volt, hitük az *Egyéni boldogulás* és minden altruisztikus eszme csak naiv mese, ami a gyöngék szemének bekötésére szolgál. Önmaguk boldogulásáért akár a világot is rombadöntik és végül csak egy a Pénz, a Mindenható Pénz. Minden rossz tulajdonságuk ellenére a Kovács Jenők egykor mégis elviselhetők voltak. Először a számuk kiesinsége miatt, másodsor, mert a társadalomban, de főleg a magyar társadalomban azt a szerepet töltötték be, amit a csuka a halastóban. A ragadozó csuka mozgásra, energikusabb életre kényszeríti a pontyot, mert veszélyben az élete. Valamikor kevesen voltak a csukák; nem is tehettek nagy kárt tehát

Jött azonban a háború, a konjunktúra és a konjunktúra kiméretlen kihasználásának nyomában a magyar pénz leromlása. Jött a háború, a blokádnak, az áruforgalom megakadt, a legális kereskedelem megszűnt és Kovács Pál akkor így szól magá-

ban: nincs, tehát nélkülözni fogok. Kovács Jenő ellenben már akkor tudta, hogy *nincs az nincs*. Kovács Jenő tudta a titkot, hogy áru van; csak a legális forgalom az ami nincs. E fölismerését nyomon követte a tett: megszületett Kovács Jenő agyának két gyermeke: a csempészség és a lánckereskedelem. Csempészte a külföldi árut és láncolta a hazai termékek nagy tömegét. Kovács Pál is tudta, hogy a csempészség segít az áruhiányon, de Kovács Pál így okoskodott: nem csempészhettek, mert a csempészség szörnyen drága és Magyar Pál ember-társam, aki fizetéséből él nem bírja megvásárolni, Kovács Jenő kalkulációjában azonban csak a következő tétel szerepelt: ennyi az árucikk ára, tehát nekem *ennyit* kell keresni rajta. Kovács Jenő nem gondolt az országra, a társadalom érdekével: ő csempészett, mert keresni akart. Még erkölcstelenebb alapon fejlődött ki a lánckereskedelem. A lánckereskedő Kovács Jenő már szándékosan tört az országra és a magyar társadalom pusztulására.

Kovács Jenők egymagukban mindent lerontani mégse tudtak volna, de történt, hogy a Kovács Pálék ezrével pártoltak az országpusztító táborba. Kényszerítő ok nagyon sok volt és legfőbb közöttük a gazdasági nyomoruság: Kovács Pál egy napon észrevette, hogy lyukas a cipője, könyökén a levegő jár ki-be, felesége örök szobafogságra kárhódott, most az utolsó szál ruha is eladódott, vagy zálogba vándorolt, gyermeke lázbeteg a sok nélkülözés miatt... Kovács Pál ezen a napon nem mondotta, hogy addig nyujtózz, amíg a takaró ér, a takaró nem ért már derékig sem és Kovács Pál ezen a napon azt mondotta: Elég! Ekkor kezdődött az igazi bukási. A paraszt lisztjével, terményei-

vel drágított, a hivatalnok összeköttetésével élt vissza, a kereskedő elrejtette az árut, hogy hónapok múltán csak a tízszeres ár adogassa elő, az igazi «jobb időkre» zsugor-gatta anyagkészletét és minden ren-deléssel elkésett számítva rá, hogy dupla és tripla költségvetést csinálhat anyagdrágulás és munkabéreme-lés címén. Ez a kor a rejtegetés és az áruhalmozás kora volt, az örült, s vad spekuláció kora, amely ma-gában hordta a napjainkban bekö-vetkezett tragédia magvát; éppen a spekulánsok örülten nagy száma miatt. Mindenki spekulált. A halas-tóban nem maradt egyéb csak csuka.

A spekulánsok közül csak két em-berfajta maradt ki: az ügyetleneké és egy jóval kisebb tábor; azok, akik minden megpróbáltatás ellenére is megmaradtak az erkölcsi bázison és fájo szívvel, de tehetetlenül nézték a vesztébe rohanó magyar társa-dalmat. Szegényen maradtak, míg körülöttük ezren és százezren vetették magukat a konjunktura aranyfolya-mába. Sápadtak, némák, elnyűtt ru-háikon átfúj a téli szél, kezük örö-kösen a zsebben, nehogy kirepüljön az utolsó bankó, négy pusztá fal a lakásuk, minden nyomor és szenvedés az övék és egyben.... minden dicőség is.

Ők a magyar társadalom meg-váltói, az igazak, a kevesek.

Az ország elszegényedett, a korona 102 centime helyett másfelet ér, nincs mit rabolni többé s a műsor utolsó száma következik, a vad kánkán, amely alatt egymást tépik és mar-ják a Kovács Jenők. Az elszaporo-rodott csukák pontyok hijján majd egymásnak esnek, de végezetül el-jön a Nagy Halász, a keresztény erkölcs és hálójában megfogja a legveszedelmesebb csukákat.

Szabó Dezső a Centralban

Betévedek a *Central*-kávéházba. A pesti ember szokásával magányos asz-

talt kerések. Ez a vágyam — mint legtöbb vágyunk — nem teljesül be: minden asz-talnál ülnek, leg-többjénél egész társaságok, a ki-aludt, friss ven-dégek táplálkoz-nak és beszélgetnek. A kávéház köze-pén ujságokkal, kéziratokkal, tintatar-tóval, kefelevonatokkal, edényekkel megrakott asztal körül, nagy csoport pillantok meg. A csoport közepén Szabó Dezső, a kiváló író ül, körülötte fiatal írók és költők udvara, vele szem-ben valamelyik képesujság rajzolója, aki most Szabó Dezső érdekes fejét veti papírra. A szomszédos vendégek figyelme Szabó Dezső asztala felé su-gárzik. «Ott ül Szabó Dezső», — mond-ják tisztelettel a kopott ruhás tanárok és tisztviselők, szerény hadikávéjuk mellett. «Ott van az a Szabó Dezső», — ropogtatják dühüket szalámijukkal, vajukkal, mézükkel és egyéb drága reggelijükkel együtt magukba a zsidó vendégek. Szabó Dezső nem vesz tudomást arról, hogy az érdeklődés ke-reszttüzeiben ül, arra sem gondol, hogy a legkülönbözőbb hírek járnak szájról-szájra. Főként azt rebesgetik, hogy Szabó Dezső új regényében a magyar irodalom élő jelesebb munkásait per-sziflálja, sokkal élesebben mint azt az *Elsodort falu*-ban tette. Kérésemre az író következőképpen válaszolt:

— Uj regényemben nincs semmi aktualitás. Uj regényem, a *Csodálatos élet* egy székely parasztfiu története, gyermekkorától aggkoráig. Egy székely falu csöndes életével kezdődik, melynek kereteibe a székely legény a maga lázadó tulerőivel nem tud beleférni. Lumpolásra adja fejét, azután elbujdosik falujából, s mesés kalandok hosszú során megy át, míg visszakerül falujába, ahol családot alapít, s nyugodt, harmonikus életet él.

— Uj regényem voltaképpen a magyar népmeséből nőtt ki, anélkül, hogy a mese külső modorosságát alkalmaznám. Ez a regényem is manifestációja annak az irodalmi ideálmnak, hogy *nem individuális nyavalygások, apró lelki finomságok, impreszionista balhászokodások teszik az irodalmat, hanem az irodalom a közönségből épül ki, s mintegy a történelem fölött lebegő történelme az emberiségnek.*

— Az egészség, a rend, a család himnusza ez a regény, s ebben is *sakadást jelent az eddigi beteg, dekadens irodalommal.* Nyelve meséje szerint változik; más a szöveve és muzsikája, mikor a székely falu életét adja, és egészen más, mikor hőset különböző kalandjain át kíséri.

— *Egész bizonyos, hogy ezt a regényt is ugyanazok a tünetek fogják kísérni, mint a másikat.* Az író-féle organizmusok nyámnyogni, összebujni, kifogásokat vadászni és jelszavakat fognak elhelyezni ellene. A közönség pedig olvasni fogja és lelkében élet és jövő lesznek.

— Roppant humorral nézem, hogy kis zug-poéták, akik könyörögni jönnek hozzám egy-két méltató szóért, s akik ezt azzal az aljas eszközzel gondolják megkapni tőlem, hogy élő irodalmunk jelesebb munkásait gyalázzák előttem, s mikor kihajítom őket, elmennek az általuk lepiszkolt írók szolgálatába, s ott írják át rágalmaikat és piszkolódásaikat az én címemre. Ezt az örökös támadást és marakodást *szenyelyem körül, nem szabad szentimentálisan felfogni.* Ma én állok a közönség érdeklődésének központjában, én vagyok a szenvedélyek ütközőpontja, én vagyok a körülrajongott zászló és a szidalmazott antikrisztus, — *természetes, hogy*

mindazok, akiket árnyékom elzár a Naptól, visítanak és hadonásznak ellenem. Étvágyam azonban kitünő, derűltégem elhomályosíthatatlan, munkáimat möhön keresik az emberek — — —

Itt Szabó Dezső pillanatra félbeszakította előadását, mert asztalunk mellett haladt el *Babits* Mihály, a kitünő poéta. A két író látszólag barátságos melegséggel, de mégis hideg udvariasággal köszöntötte egymást, azután Szabó Dezső véletlenül így folytatta a beszédét:

— Hogy az Önnek adott intervjú tanulságát — egyik jeles műfordítónk modorában — kötött formába tömörítsem:

A kritikusok irnak, kritizálnak,
s a fák pedig csak állnak, állnak, állnak,
s forog a Föld, mélyén az égi bálnak.

A virágok virágoznak a réten,
a csillagok felcsillognak az Égen,
— s az olvasók olvassák a regényem!

Közben elkészült az arcképe.

— Legyen szives elnök ur, írja alá,
— kérte a művész.

Az író figyelmesen vizsgálgatta kép-mását, majd felkacagott:

— Nagyszerű! hát ilyen volnék én?
Hiszen ez egy teljesen megelégedett ember!

A kép alá ezt írta: *Krausz Simon.*

És tovább kacagott hallatlan jókedvében, nagyszerű derüvel, mert ő mindennél jobban szereti a nevetést és a sirást, a harcot és a békét, a hitet és a haladást, az egészséget és a kórt, a kenyeret és az italt, a növényt és az állatot, a csillagot és napsugarat,
— mindennél jobban szereti a csodálatos Életet.

Naplójegyzet az ágyban

Decemberi hajnalban heves torokfájásra ébredek. Mellettem a szekrényen gyertya áll őrt, mint katona. Arany alabárdja ide-oda mozog a sötétben.

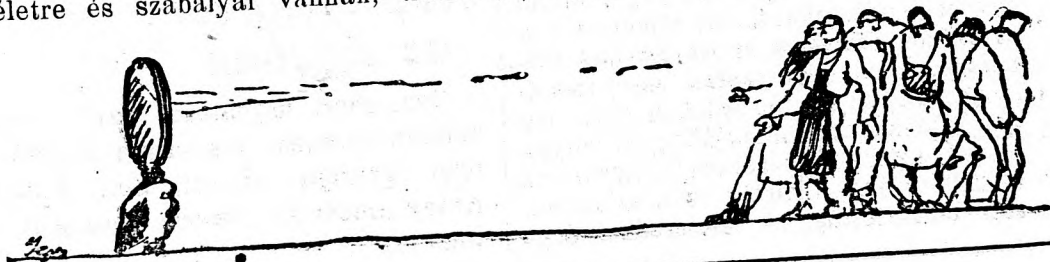
Szindor

Gyerekkoromban mindig azt kívántam, hogy egy kicsit (nagyon kicsit) beteg legyek. Most eszembe jut ez a kívánság. Mosolyogva veszem észre, mennyire nem változtam azóta. Csiklandó öröm most is — félig lustaság és félig kényeskedés — elgondolni, hogy beteg vagyok, de jól esik és örülök, hogy egy enyhe, majdnem idilli toroklob árán jutok hozzá. Ujra végigélem a betegek hajnali mámorát. Az utcán füstölög a köd. Ez az az óra, mikor a betegek fölülnek az ágyban, a láz elmúltával hideg, tiszta fehérneműikre simulnak és teljesebben, szebben, különösebben fogják át mindazt, ami szép és izgató az életben.

Az ágy csak a lusták és nyárs-polgárok heverőhelye. Azok, kik értik a tárgyak titkos lelkét és azok, akiknek arcát és ujjait átlátszóvá tette a betegség, egész életre megszeretik s nem közönségesen, inyenc módjára tudják élvezni. Valahogy hozzátartozik az esős napok idilljéhez és jobban, mint a szamovár és a félhomály. Nem is olyan kicsi, mint az asztalos hiszi. Végtelen, mert a betegek végtelennek álmodják. Mihelyt rá vagyunk utalva, a birodalmunkká válik, kitágul, megnő, mérhetetlen fehér síkság lesz, melynek a beteg a cárja. Emlékezem hosszú betegségekre, izgalmas utazásokra, melyek csak abból álltak, hogy fejemet a kispárnától az ágy széléig toltam. A beteg fölosztja az ágyát, mint sakktablát. Berendezkedik egy egész életre és szabályai vannak, tilalmai,

titkos örömei és vágyódásai, melyeket mind csak az ágy határcz meg és a padlat cifrasága, vagy a falon függő perzsaszőnyeg figurája tarkáz. Tudom, sokszor nagyon boldoggá tett egy semmiség, egy tárgy és az otthoniasság, a nyugalom kékjét keltette föl bennem akár a nyakamon levő borogatás langyos nyírka is.

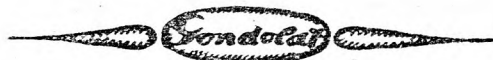
Ilyenkor minden szebb. Az elgyengült érzékek finomodva kóvályognak másvilági körökben. Soha ilyen tüzes rubinrózsát nem láttam, mint az orvos-ságos üvegem. A paplanon pihenő kék könyv a kék eget hazudja. A gyomor uj izekről képzeleg. Csodálatos étlapot állít össze magának, s szakácskodik, kotyvaszt. Embereket látok magam előtt, kik forró és illatos levest esznek, folyékony aranyat kanalaznak. Az orr uj illatokat szimatol. A szem gyengédebb színárnyalatokat lát. Az egész élet hihetetlenül kívánatosnak és sokszólamunak tetszik. Fojtogató mámor szoritja a torkomat, hogy kiáltani, hallelujázni szeretnék, eltelni az élet vidámságától, minden dolgok kacagó optimizmusától és megérteni, mi ez a fölszabadulás, amit csak ilyenkor, szomjas és éhes érzékekkel érzünk. Én hajnali játéknak nevezem, mert a napfényvel vége van. Telerakjuk paplanunkat kincsekkel, örömmel, de reggelre csak üres kézzel kotorászunk hült helyén. Nincs sehol. Akárcsak azok az ezüst tallérok, melyeket éjjel a hold pottyantgat az ágyunkra, kezünkre és reggelre megfakulnak, kicsurognak

ujjaink közül, a nap aranytócsájában egyszerre semmivé olvadnak.

Szemben a másik házban, melynek ablaka kivilágosodik, egy család reggelire ül. Az ablaküvegen át bámulom őket. Halkan, szertartásosan esznek. Roppant furcsának találom, hogy mind — mintha csak összebeszéltek volna — a fejökben lévő lyukba, a szájukba dugják az ételt. De maga a kép — lámpafény és kávé — nagyon finom. Ki fest, mondjátok, ki fest ilyen impreszionista képet?

A lázam lassan kuszik fölfelé, egyre fujja vad réztrombitáit. Paplanom olyan piros, mintha lángolna. Valaki beszél mellettem. Te-gyé-tek be az ajtót. Épen háromnegyed óráig tartott, amíg kimondta. Még most is mondja. Hogy lehet ilyen lassan beszélni...

Látogatás Szomoró Dezsőnél

Gyönyörködve gondolok rá, bánatos emberi lélek szegény, mint egy elgázolt

gyémántanagyvárosiaranyszemétben, drága Szomoró Dezső! Oh Szomoró, micsoda művész, a legbecesebb fajtából, író és

festő és muzikus és szobrász és minden! Micsoda szavakat talál a lelkében, ha leszáll belé, isteni bányász, zordan és felkészülve, rettenetes csákánnyal ami egy író toll, hogy kifejtse a legnemesebb ércet ami az emberi szó, az elernyed karja lendületével, széles ívelésekben, a süppedt melle zihálásá-

val mint egy fújtató, a munka verejtékcillagával a meggyötört homlokán! Oh az emberek, bus fliszterek, mintegy nagy bojruk akiknek csak tragikus bögsük van, oh az emberek nem tudják ezt, nem tudják bizony, honnan is tudnák, nem? A kifejezhetetlenség görcse vonaglik ajkukon, torz és keserű csomókban s ha megszólalnak is, micsoda silány, fájdalmas kis szavak amiket hullatnak, a szájuk vergődő pereméről, aphaziás gyanánt dadogva, micsoda koldusrongyai az emberi léleknek, atyám! szín nélkül mint egy letarolt és fölperzselt mező, dallam hiányával mint megrepedt üstök hörgése, iszonyu! De itt van ő, nagyszerű Szomoró, csak-hogy itt van nekünk, mennyei Dezső, a szavak királyi művésze, ha szabad ezt mondani és szabad! Mindent kifejez ami csak kifejezésért eped bennünk, olthatatlanul! elkallódva a tudat alatt, létünk mélyén ami gyötör olykor, midőn a lélek a titkokhoz ér, az életet szemlélve s annak miriád hangját hallva ami van, szent Isten! Angyali Dezső, ő mindent tud! A hangokat, a színeket, a vonalakat, a szagokat tudja s ami még létezik a dús gazdag élet nyomorában! Micsoda hangversenyeket idéz föl, ördögi karmester, a szavak harsány felhőszakadásával, ha felgyulladt agyába hull egyetlen szó ami megejt s zengő mondatok áradnak, az egymásból születő szavak elsodró örvénylése folytán, mit mondjak?! Bayreuthban kellene eljátszatni, titán-hangszerek tumultusával, az ő mondatait, amik leomlasztanak a roskatag eget, a polizóniájuk roppant harsogásával s hogy Wagner restelje magát a sirban, biborhullámokkal az arca bőrfelületén, legyőzött rivális! S micsoda piktrúkat ken föl — Szomoró! — holmi merev és hideg papirlapokra, meg-

Szondolat

kuszált idegzete, micsoda szin-orgiákat, kápráztatón drága lelkem, amint meglódult fantáziája gyötörteti a papirost, egy árva tollal Istenem, az éjben és a magasban, a fényben! elveszve mintegy a térben, a szobája kivilágított magányán, lesodródva szinte a lét fonaláról, csupán az alkotásban létezve, oh milyen gyönyör és milyen pokol egyben, aki tudja ezt! A British-Muzeumban kellene kiakasztani az ő irásfestményeit, hogy mindenki lássa, felpeszdvülve és elolvadva a gyönyörben, mint egy Albert *Besnard*-t, aki nagyszerű festő! mindent érez, mindent a végső leheletig, megfoghatatlan színekig s azon is túl. Az utolsó gagyogásig mindent! oh mester, író és festő és műzsikus és szobrász és minden, Szomory! itt már alig vannak szavaim, az asztmás ceruzámban ami a tollamat jelenti s amely meg-megáll, elfulladva, mint egy állat, amely kidőlni készül, uram irgalmaz! Holott irnom kell tovább, az éjben és a mélyben, a lét legalján, e sötét oduban, amely Szibériát leheli rám, dermesztve, oh atyám irnom kell, nagymennyiségű szavak frenéziáját idézve, gyötörődve lelkemben mint egy Meduza-fő a kigyóhajakkal, hogy holnap néhány koronát kapjak szerkesztőtől, angyali ember, Kemenes! amiből megtömhetem a bendőmet, ebadta! nehogy éhen pusztuljak valami szemétdombon, tragikus magyar író és ujságíró és költő és drámaíró fülledt csillag aki vagyok!

— Menjen el Szomory Dezsőhöz és beszélgessen vele új drámájáról, — fénylett föl hirtelen, szerkesztőm agyában a nagyszerű téma, mint mikor az egek megdörzsölt aranyában és rubin tavában, bibornoki süveg, feluszik a Nap!

Akkor, rögtön, már mentem is. De hogy mentem, micsoda fergeteg elsőpró

rohamában, szent Isten! Meglepődés, öröm, gyönyör és büszkeség kavarta föl lelkem, mint midőn egy titán-kéz belenyul, hogy felkotorja végtelen tavak mélyét, egészen a végsőig, a fenéig! Oh istenem, bus kis ujságíró aki vagyok, nyomorom pokoli mélyében, humbug-presztizsemmel, néhány perc és Szomorynál vagyok, előtte a magasban, a fényben, tündöklő atmoszférájában, micsoda Olympuson!

Egyszer csak, már ott is voltam a Sütő-utca 6. alatt, elfulladva s lihegve, mintegy halottan az őszi este ravatalán, drága lelkem. De azért csak rohantam tovább, az elgyötört szívemmel s a tudóm ezer sipján rémüldözve, de azért csak száguldottam, föl a negyedik emeletre! Borzalmas tömegével a ház állott, zord kőóriás, mintegy a karjai kitárt mezeiségével a néptelen folyosók szétnyíló masszáiban, az udvar sötét mélye fölött. Teljesen kimerülve, elfulladtan és lestrapálva, a törekeny testem micsoda loholás után, Szomory lakása előtt állottam, végre! S tüstént, a remegő kezemmel, becsöngettem. A pillanatok peregtek, némán. De nem jött az ajtóhoz senki. Ujra csöngettem, bátortalanul. És csak álltam tovább, a közönyös küszöb előtt, az udvar hangtalan örvényében. S ekkor, hirtelen, egy gondolat rémlett föl agyamban, iszonyu: ha Szomory nincs itthon, szent Isten! Oh az nem lehet! Itthon kell lennie mikor én jövök, távoli vándor aki az ismeretlenségből érkezik, bus kis ujságíró, egész humbug-presztizsével aki intervjuvolni jön. Az idegesség mint titáni máglya lobbant föl bennem s Uram bocsás, dörömbölni kezdtem, téboly! S ekkor nemsokára, léptek nesze dagadt közeledőn, holmi lépcsők nyöszörgése nyomán. És mindjárt ezután, az ajtó megnyílt, egy hölgy

Szendelot

alakjától betöltve, az előszoba kivilágított háttérével a csendben.

— Jóestét kívánok, itthon van kérem a mester? — kérdeztem megenyhülve s kissé bátortalanul mégis.

— Igen; tessék befáradni.

És már betette az ajtót, kizárta a világot s én itt álltam, némi kábultsággal egy különös világban.

Arva élete fölött egy kerevet szomorkodik itten a sarokban és színes meleg képek sorozata lóg a falak hideg masszáin. És egy vascsigalépcső kanyarog a magasba, mintegy elveszve a végtelen egekben. A hölgynek elrebegem jövetelem célját s oh, a hölgy, rögtön, már siet föl a lépcsőn, angyali teremtés! Pár pillanat s már lecseng a hangja, mint az áldás hull:

— Tessék feljönni kérem.

Fönt egy üvegajtót tár föl előttem s én, hirtelen, elkáprázva állok és mintegy lesujtottan is hihetetlen gyönyörtől! Egy könyvtárszobában vagyok, szédülőzön s micsoda könyvtárszobában, Uramisten! Egy titáni terem, művészi könyvszekrények körbefutásával a falak mentén, roppant kincsekkel ami a könyvek! micsoda könyvek elmerült századokból, isten lángeszek lobogó agyából, királyi kötésekben az egész kultúra ami volt és van, az egész műveltség, egyetlen könyvtárban! S a bizarrságokban tobzódó festmények, fényképek, tündöklő nőkkel rajtuk, a nagyszerű nők, atyám! Könyv és kép, kép és könyv és nők és nők, nők az egész titán-könyvtárban! S persze, a sikerek emlékei, a színlapok ráházottan: *A rajongó Bolzay-lány, Bella, Mária Antónia* és a többiek mind, gögös seregben. Éhes szemeim mintegy roppant szájak, fáják magukba e rendkívüli termet könyvestül, képestül, színlapostul, tö-

mérdek selyemdrapériástul és minden, mint egy párdúc, ha szalmazsákok nyelne le!

Egyszer csak, hirtelen, nesztől borzong meg a csönd, röpke pillanat míg megfordulok s ott áll előttem Szomory Dezső író és festő és muzsikus és szobrász és minden! S hogy áll ott atyám! Egy szőke márki, micsoda illatokban fürödve, kecses francia cipőkben amik reflektálják a fényt, csillogón, micsoda öltöny a testén, Londonból hozatva *Pool*-tól. Egy író, egy finom francia, Szomory!

Az író a legkecsesebb mozdulattal székkal kínál, leülök s már gomolyog a szájamból némi cigaretta füstje, kéken mint némely álom, a hajnal opáltónusában. Elmondom Szomoryt, miért jöttem fel ide a magasba, a fénybe, a művészet e nagyszerű hajlékába! — arra kérem, beszéljen új drámájáról. Szomory gondolkozni kezd, elborulva. Ceruzámat a papirosra állítom, nagyszerű paripa hogy rögtön fusson s lekottázza a zengő dallamokat amik ömleni fognak az íróból, roppant gejjir, hogy fölkenje a színeket amik áradnak belőle, hogyne, hiszen az ajka képek színétől nedves, titáni festő! Bus kis ujságíró vajjon győzöm-e papirra vetni az egyéni szavakat, diszes jelzőket, csodás mondat-szerkezeteket, lihegve és fölpezsdülve a gyönyörben tudok-e majd úgy írni és festeni és muzsikálni és szobrani és minden, mint Szomory?!

Az író beszélni kezd s oh micsoda csalódás, szent Isten! Mintha az egek-ből zuhannék, boldogtalan ember, rettenetes poklokba. Szomory nem úgy beszél ahogy ír! Éppen úgy beszél, mint köznapi emberek szoktak azzal a csekély különbséggel, hogy minden ötödik szava: «ugy-e?» Micsoda örült

lemondásba kerülhet neki, egy masochista önkínzásába hogy úgy beszéljen, mint a nyárspolgárok, atyám! Ime:

— *II. Lajos* királyról csináltam egy drámát, két éve. A mai zivataros időkben sehova sem járok ugy-e, történelmi olvasmányokban élek, elmerültem ezekbe különösen *Katoná*-nak történelmi kutforrásába s ugy-e a német *Engel*-be, aki a XVI. századot alaposan tárgyalja. Vonzott a téma, megcsináltam *II. Lajos* címmel ezt a történelmi drámát. (— Tehát nem *Mohács* a címe, mint ezt irodalmi körökben mesélik ugy-e, — nem tudom, honnan vették ezt. —) A mai helyzethez semmi köze sincsen, mert bár a mohácsi szerencsétlenség *II. Lajos* korába esik, de azzal a Mohácscsal, mellyel a mai szomorú szituációt szokták jelezni, semmiféle kapcsolata nincs a történelmi Mohácsnak, mert hiszen ez egészen más ugy-e. Engem különösen vonzott *II. Lajos* figurája, aki héthónapos gyerek létére egy fájdalmasan degenerált fejedelem, tizenhétéves korában már őszhaju, érett a halálra, aminthogy huszéves korában már meg is halt. Roppanat vonzott a felesége, *Habsburg* Mária, aki a XVI. század legnagyobb fejedelemének, *V. Károly* német császárnak a nővére, igazi renaissance-típus, s a legritkább női vércsék egyike, aki magyar trónon ült valaha.

— Nagyon abszorbeált ez a munka, nagyon lekötött, lelkesített, mert a királyon és a királynén kívül olyan halhatatlan figurák szerepelnek benne, mint *Szapolyai* János, az utolsó magyar nemzeti király ugy-e, és különösen *Tomori* Pál, akiről tudtommal csak egy hexameteres vers van a magyar irodalomban. Minden politikai vonatkozáson kívül, tisztán a művészet szent jegyében készült ez a munka,

a melyet követelni fog *Lajos* apja, *II. Ulászló* ugy-e, és *Lajos* nagy ellenfele: *Szapolyai* János, vagyis *János király* az utolsó magyar nemzeti király. Mivel az élet nagyon sivár és szomorú ugy-e — nemcsak most, hanem mindig —, az enyhítés lehetőségét és módját és minden egyéb szépségeket abban fődöztem föl, hogy csak királyokkal foglalkozom, aminthogy azelőtt is csak velük foglalkoztam. Ez az egyetlen módja, hogy az ember el tudja viselni az életét.

Kérdezem, hogyan él mostanában, micsoda formák között, mit csinál, hová jár, és a többi.

— Egész nap itthon vagyok, — feleli, elborulva, — legfeljebb ha a könyvkötőhöz megyek el, utasításokat adni, hogyan kösse e drága könyveket. A színházaknak tájékára se nézek. Nem szeretek kimenni mostanában, az utcák olyan sötétek ugy-e, London utcáira emlékeztetnek, melyeknek éjszakáiban oly sokszor kóboroltam.

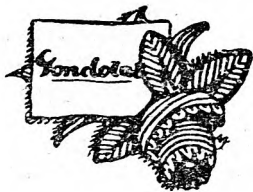
Az író az intervjú befejezése után megmutatja néhány ritka könyvét, — jó pár hét kellene, míg mindegyikkel elbűvölhetne, a művészet rajongója és szegény ördög aki vagyok! A rengeteg fénykép között kettőre büszke fölöttébb, boldog ember aki e nagyokat ismerte: *Dumas* Fils és *Alphonse Daudet* fotografiájára. Mindakettő dedikált példány, kusza aláírással ami a művészt jelenti. (— Szomorú *II. Lajos király*-ának kéziratából egyetlen betűt sem tudtam elolvasni. —) *Daudet* arcképét végzetlen gyöngédséggel fogja Szomorú a kezébe, hálás, kegyeletos tanítvány! «Olyan, mint egy szent, ugy-e?» — kérdezi büszkén és szomorúan.

Ezután végigvezet szobáin, melyeket a padlásból varázsolt elő, micsoda ezermester! A szobákban sok selyem-stóla,

drapéria, kép és szobor diszeleg. Egyik asztalon egy gyönyörű renaissance-Jézuska áll, aranyglóriával a feje körül, micsoda elporladt művész agyából pattanva ki. Majd megmutatja csodaszép feszület-gyűjteményét, misztikus ember aki beleszédült a katholicizmusba. És kápráztató titán-ágyát, melyet a fontenebleaui királyi kastély ágyáról másoltak, a Londonból hozatott fürdőkádját, mintegy hervatag tejjel fröccsentve, satöbbi.

Elköszönök az írótól, elborulva s megyek vissza a mélybe, a sötétbe, a lét legaljára, nyomorgó író, letaposott féreg, elesett titán aki vagyok!... Szomoró tizenhét szűk esztendejére gondolok, rémüldözve, s némi szomorúsággal. Érdemes írónak lenni?.. Nem érdemes, oh nem érdemes bizony, de muszáj, hiába, muszáj, Uram irgalmazz!...

(bois.)

A miniszterelnök, a munkásbiztosító és a Népszava

Rosszul táplált, hiányosan öltözött emberek nagy csapata vonult **Teleki Pál** miniszterelnök elé. A buda-

pesti kerületi munkásbiztosító pénztár tisztviselői. A míg a miniszterelnöki palota előtt gyülekeztek és várakoztak, a lyukas cipőkön átszivárgott az olvadó hó szennyes vize és a csipős, hideg szél kiméletlenül betolakodott az elnyűtt télikabátok alá.

Mi sem természetesebb, mint hogy az éhező, munkában sanyargatott ember enni kér, a fázósan didergő, elgyengült test melegedni kíván, meleg ruhára és ép cipőre vágyik — és ezek a szegény emberek mégsem azért mentek el a miniszterelnökhöz, hogy elsősorban a maguk nyomoruságának orvoslását kérjék. Ezt csak a kihallgatás végén hozták elő. Hanem elmentek azért, mert vitte őket magyar lelkesedésük és az aggodalom, hogy a késedelmeskedésből, a munkásbiztosító reformjának elodázásából származható veszedelemre felhívják a kormány figyelmét.

Mennyire tiszteletreméltó ezeknek a nyomorgó embereknek hazafisága és mennyire kifejezi azt, hogy a sürgős megoldásra váró munkáskérdés problémái között a leg sürögöbb és legfontosabbak egyike a munkásbiztosító ügyének rendezése. Nem szabad többé a törvényhozásnak tétlenül tűrni, hogy az állam testét egy olyan szervezet fertőzze, mint amilyen a régi munkásbiztosító volt, amely nemzetközi és hazafiatlan propagandájával a bomlasztás magvait szórta el a magyar munkások közé.

Teleki miniszterelnök, ki ma még csak ideiglenes megbízás alapján vezeti az ország ügyeit, akinek azonban az új kormány élére való kinevezése valószínű, természetesen magáévá tette a tisztikar kérését és megígérte, hogy ő a maga helyén, ha csak mint egyszerű nemzetgyűlési képviselő is, küzdeni fog a már kész törvényjavaslat mellett, amely a munkásbiztosító államosítását kívánja törvénybe iktatni.

Erre a *Népszava*, amely még mindig illetékesnek tartja magát olyan ügyekbe beleszólni, amelyekben már csunyan kompromittálta magát, elsősorban is azt kérdezi, ki bizta meg a küldöttséget vezető *Hegedüs* Istvánt és társait, hogy ilyen kéréssel menjenek a miniszterelnök elé. Nyugodjék meg a *Népszava*, a budapesti kerületnek majdnem minden tisztviselője ott volt, közöttük jártunk, beszélünk velük és mindnyájan egyértelműen kívánják, hogy a munkásbiztosítást az állam vegye a kezébe.

Hogy a vidéki szervezetek is ezt kívánják, azt már mi jobban tudjuk, mint a *Népszava*.

Ellenben tudjuk azt is, hogy a nemzeti irányzat biztosítását célzó kérdések megoldásánál a *Népszava* még mindig idegen, nemzetközi befolyások érvényesülését reméli.

Ennél a pontnál nőtte túl a munkásbiztosító küldöttségének a miniszterelnök előtt való tisztelgése az egyszerű fogadtatás kereteit. A miniszterelnök a küldöttség egyik tagjának aggodalmaskodására kijelentette, hogy tisztában van a szembenálló törekvésekkel.

Gondolat

— Az államosítás törvénybeiktatását kívánó javaslatot — mondta a miniszterelnök többek között — ahogy én a ház többségének véleményét ismerem, bizonyára megszavazza majd a nemzetgyűlés. Ennek a javaslatnak, melynek általános szempontjaival egyetértek, törvényé kell válnia, mert nem lehet tovább a munkásbiztosítót lelkiismeretlen és hazafiatlan törekvések agitációs eszközének meghagyni. Ha a kormányzás keresztény és nemzeti irányu marad, már pedig annak kell maradnia, akkor sikerül majd megküzdeni az ellentétes külső befolyásokkal is.

— Ne gondolják, hogy csak Magyarországon áll szemben egymással a két irányzat. Egész Európában folyik ma ez a küzdelem és az eszméknek ebben a csendes világháborújában, tekintet nélküli, hogy milyen eredménnyel fog végződni a többi államokban, nekünk itt Magyarországon győznünk kell, mert csak ebben az esetben tudjuk kiheverni az elvesztett fegyveres háboru következményeit.

Nagyon jól tudjuk mi is, hogy a nemzeti szociáldemokrata szakszervezetek titkos befolyása a hátunk mögött áll s már többiben — főként a bojkott idején — sikeresen érvényesítette hatalmát velünk szemben. Ennek a szervezetnek titkos aknamunkája a mostani fejlődési folyamatnak néhány olyan ujszerű oldalát mutatta meg, amelynek létezéséről eddig csak kevesen és keveset tudtak. Ennek a titkos munkának világpolitikai jelentősége és következményei ma még természetesen ismeretlenek, mert különösen a háboru utáni általános politikai zavarokban még irányát sem lehet meghatározni, minthogy a benne érvényesülő erők egyre újabb irányító tényezők befolyása alá kerülnek.

Egy bizonyos csak, hogy a küzdelem nemcsak itt, hanem egész Európában folyik több kevesebb szenvedéllyel és a sikert csak akkor remélhetjük, ha a veszedelmet felismerjük és egyetlen ponton sem adjuk fel a küzdelmet. A már elfoglalt, vagy a legálább is megközelíthető pozíciókat nem szabad egy árnyalatában sem átengedni azoknak, akik a keresztény gondolatnak ellenségei. És a munkásbiztosítás kérdése, melynek parlamenti tárgyalása előreláthatóan már a jövő hónapban megkezdődik, éppen a legelső ütközőpontja lesz a küzdelemnek azok között a kérdések között, amelyek a munkáskérdéssel szorosan és közvetlenül összefüggenek.

Azt a munkásbiztosítót, amely a magyar munkásságot hazafiatlanságra, államellenes magatartásra nevelte és beugrasztotta a forradalmakba, és amelyből a Kun Bélák kinőttek, csak úgy téríthetjük a hazafias

és nemzeti irányzat szolgálatába, ha a vezetéshez sohasem engedjük közel férközni azokat, akik azelőtt ott voltak. Nem csudálkozunk azon, ha ez a gondolat már előre fáj a Népszavának.

Az egész keresztény közönségnek, különösen magának a keresztény munkásságnak, a magyar sajtónak és főként az államnak kell energikusan és vitát nem ismerő biztonsággal fellépni. A szociáldemokrácia nemzetközi mákonyának ellensúlyozására a keresztény szolidaritás gondolatának kell megerősödni minden téren, de különösképpen a munkáskérdések terén.

«A munkásbiztosítót nem szabad meghagyni a munkások kezén» — idézi a Népszava *Teleki* miniszterelnök szavait, bár *Teleki* nem így mondta. Azt mondja a Népszava, hogy a munkásbiztosító a munkásoké, azt fehéretől elvenni nem lehet. Ez így felületesen igaznak látszik, de sajnos, ez a beállítás hazug, mert a régi munkásbiztosító sohasem volt a munkásoké, csak kellett volna lennie, hanem igenis a hazafiatlan elvtársak kezén volt, alárendelve azok igazgatásának félrevezető és lelkiismeretlen agitációjának és spekulációjának. Most ellenben, ha becsületes és hazafias vezetést alá kerül, tényleg a munkásoké lesz és azoknak a javát fogja szolgálni, ahelyett hogy magáncélok, vagy őrtült elméletek eszközeivé válnék.

A régi vezetés levizsgázott, megmutatta, hogy mit tud és sok rettenetes hibán kívül, amit elkövetett, ahhoz is van valami köze, hogy a munkásbiztosító tisztviselői nyomorognak.

— Kegyelmes uram, — mondta a miniszterelnöknek a küldöttség egyik tagja — nem lehet megélni 700 és 1000 koronás havi fizetésekből, a szószeres értelmében éhezünk, el vagyunk gyengülve, a munkánkat alig vagyunk képesek elvégezni.

Az államosítással a tisztviselők helyzete is javulni fog. A tisztviselők máris azt szeretnék, hogy addig is, amíg az államosításról szóló javaslat törvényerőre emelkedik, az állami tisztviselők ellátási kedvezményeiben részesüljenek és előlegezett pénzbeli segélyt, vagy pótlékot kapjanak. Ez a kívánság nehezen teljesíthető, azonban mindent el kell követni, hogy azt a lelkes tisztikart, amely most egészségét feláldozza a munkában és amelynek megbízhatóságára az állam mindenkor számíthat, ne hogy elhidegítsük a magyar nemzeti célok gondolatától.

KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK

STERNBERG

királyi udvari hangszer-gyárban
BUDAPEST, Rákóczi-ut 60. (Zenepalota.)

Gramofon. Etofon. Zenélőművek. Zenélő karácsonyfa-forgatók. Salon-hangszerek. Gyermek-hangszerek. Verkklik.

A legfinomabb anyagból készül az

„APARTOS“

SZIVARKAHÜVELY

FOGKRÉM

BÉRAUTÓK

Cimre figyelni nyitott, csukott, elegáns kocsik külföldre, vidékre és a városban bármely időben kaphatók a

Király Automobil R.-T.-nél

Budapest, VII., Király-utca 11.
TELEFON: József 124-01, 124-02, 124-03.

A FRANCIA NYELV MAGÁNTANULÁS UTJÁN VALÓ

elsajátítására és begyakorlására alkalmas nyelvtanok, társalgókönyvek és zsebszótárak a francia kiejtés megjelölésével

- Schidlof dr.: „1000 szó“ módszere a francia nyelvnek elsajátítására. A 10 levélben teljes nyelvtan ára mappában 55.— K
- Schidlof dr. francia zsebszótára. Mindkét rész egybekötve 10.— K
- Schenk francia zsebnyelvtana és társalgó zsebkönyve a kiejtés megjelölésével 12.— K
- Honti: Magyar-francia beszélgetések a francia társalgás begyakorlására. Ára füzve 3.— K

10% felár. — Kapható:

A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

könyvkereskedésében
Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

Brilliánst,

gyöngyöt, aranyat, platinát és ezüstöt horribilis áron vesznek

Telefon József 52-64. **Singer Testvérek**
VII., Rottenbiller-u. 24.

KARÁCSONYI IFJUSÁGI KÖNYVVÁSÁR JEGYZÉKE

Mesekönyvek:

- 6-10 éves leányok és fiúk részére:
- Andersen meséi, Mikes L. fordítása. kötve színes képekkel 55.— K.
 - Özv. Baróthy N. né: Tündérvilág a városligetben 44.— ..
 - Busch: Marci és Miska. két tacsó fufangjai hét eszben (számos képekkel) kötve 39.60 ..
 - Garády: Kis világ, nagy világ. kötve 22.— ..
 - Grimm Testvérek meséi, ford. Benedek E. kötve 44.— ..
 - Lampert: Kedves könyvem (versek, mesék Mühlbeck rajzaival) 27.50 ..
 - Sebők: A legszebb mesék, kötve 66.— ..
 - .. Mackó ur utnak indul, kötve 49.50 ..

10-14 éves fiúk számára:

- Baróthy: A hajótörtek. kötve 39.60 ..
- Benedek: Toldi Miklós. Arany János Toldija után az ifjuság számára 66.— ..
- Cooper: Bórharsnya történetek. kötve 55.— ..
- Donászy: Az eltiint futárok, kötve 61.60 ..
- Gaal: Kenyér és beesület, kötve 27.50 ..
- Rákosi: Kibürgöztől—Vaterloóig. kötve 46.20 ..
- Segur grófnő: Egy eszcsi naplója. kötve 66.— ..
- Twain M.: Koldus és királyfi. kötve 88.— ..

15-18 éves fiúk számára:

- Cholnoky: Sárkányok országából. Utirajzok Khinából 99.— ..
- Gaal: Napoleon a hadvezér, az uralkodó és az ember 70.40 ..
- Jókai: Csataképek 55.— ..
- Mantegazza: Munka öröme és dicsősége 28.60 ..
- Paltz: Tudományos kalandozások 44.— ..
- Verne: Sándor Mátyás 81.40 ..

Fiatal leányok számára:

- Benedek: Galambok, kötve 55.— ..
- Daudet. Kis izé. kötve 77.— ..
- Marlitt: Aranyos Erzsike, kötve 39.60 ..
- Rhoden Emmv: Kis makrancos házassága. kötve 55.— ..
- Tutsek: Cillike mátkasága, kötve 49.50 ..
- .. Cillike menyasszony lesz, kötve 49.50 ..

Kapható és megrendelhető:

A Központi Sajtóvállalat R.-T.

könyvkereskedésében
Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)
Vidéki rendeléseket portosan szállítunk. Portóköltség 5 kilogrammonként 10 korona.